

**Oponentský posudok dizertačnej práce Petry Hůlovej:
„Evropa a Třetí svět v souvislosti s postkolonialismem
(Evropská unie a imigrace z Třetího světa)”**

Témou dizertačnej práce Petry Hůlovej je aktuálna problematika imigácií (hlavne imigrácií z Tretieho sveta), identity a multikulturalizmu v Európskej únii. Výber témy treba hodnotiť vysoko pozitívne najmä preto, že v „post-socialistických” krajinách strednej Európy – nových členských štátoch Európskej únie - je táto problematika stále nedostatočne pokrytá a značne podceňovaná, pretože sa našich krajín zatiaľ dotýka len okrajovo. Je však vysoko pravdepodobné, že s rastom ekonomiky, pokračujúcim klesajúcim demografickým trendom, otvaraním pracovného trhu cudzincom, vstupom do Schengenského priestoru atď. sa bude problém imigácií a vzrastajúcej diverzity v spoločnosti stupňovať.

Práca je rozdelená do viacerých častí, ktoré možno charakterizovať ako osobné postrehy, polický diskurz a akademická debata. Tento prístup kombinujúci tri rôzne pohľady je zaujímavý a osviežujúci, hoci najmä v prvej časti zvädza autorku k hodnotiacim stanoviskám, ktoré nie sú v dizertačných prácach obvyklé.

Prvá časť – „**Perspektiva pohledu odjinud**” - je postavená na osobných skúsenostiach doktorandky získaných pri pobytoch v Bielorusku, Mongolsku a USA. Napriek spomenutej výhrade, že autorka občas sklzá k hodnotiacim a moralizujúcim záverom, kapitola prináša mnoho zaujímavých informácií a postrehov, predovšetkým z krajín, ktoré sú nám menej známe, ako Bielorusko a Mongolsko.

„**Politický projekt**” dizertačnej práce sa zaoberá otázkou histórie európskej integrácie, európskej identity a občianstva, modelmi integrácie a imigračnou politikou Európskej únie. Treba podotknúť, že ide o veľmi kontroverznú problematiku, o ktorej bolo napísaných mnoho odborných publikácií, nedospeli však k nijakému jednotnému stanovisku. Otázka identity, a identity európskej obzvlášť, je zložitý problém a

vyžadovala by si trochu hlbší teoretický vstup o koncepte identity vôbec. Každý z nás, žijúci v Európe, má rôzne identity, ktoré nemusia byť v kontraste k európskej identite. Autorka, vychádzajúc z prác mnohých zahraničných autorov, približuje rôzne pohľady na európsku identitu, ale zdá sa, že prezentuje viac negatívne názory na európsku identitu. Autorka akoby nereflektovala skutočnosť, že európska identita nemusí byť a nie je v konflikte s inými identitami (vrátane národnej), ale môže existovať a existuje veľmi často súbežne s inými identitami a v rôznych situáciách (napr. európsku identitu prezentujeme jednoznačne, keď sa ocitneme v komunikácii či konfrontácii s obyvateľmi na iných kontinentoch). V časti o európskej identite v postmodernom posune doktorandka kladie priveľký dôraz na otázku kozmopolitizmu, ktorý na základe literatúry opisuje ako akési neobčianstvo alebo globálne občianstvo spojené s prepojenosťou s globálnym svetom a eliminujúce lokálne väzby. V tejto časti by bolo žiadúce priblížiť aj novšie a stále viac rozšírené polohy a prístupy transnárodnosti, v ktorej aktéri sú aktívnymi účastníkmi a mediátormi procesov v domácej aj hosťovskej krajine bez toho, že by sa vzdali pocitov príslušnosti k svojmu národu či skupine.

V častiach o integrácii a imigračnej politike EÚ doktorandka približuje modely integrácie vo veľkých krajinách EÚ (nepresnosť na s. 35, kde hovorí o EU25 namiesto EU27, tak isto nie je jasne rozlíšená Rada Európy a Rada Európskej únie – dve odlišné inštitúcie). Analýza imigračnej politiky v jednotlivých štátoch EÚ môže byť poučná a aplikovateľná pri tvorbe lokálnych, regionálnych a národných politík a stratégií imigrácie v ČR. Značnú pozornosť venuje autorka otázke tolerancie a intolerancie, a následne otázke multikulturalizmu, ktorému sa venuje v prvom rade ako politickému či ideologickému projektu. Aj tu vychádza zo širokej škály odborných názorov, ktoré sú často protichodné, čo je odrazom komplexnosti celého konceptu. V tejto časti mohla autorka spomenúť aj stále viac sa presadzujúci princíp interkulturalizmu, ktorého cieľom je podporovať a rozvíjať dialóg, výmenu a recipročné porozumenie medzi ľuďmi rôzneho pôvodu a ktorý v súčasnosti začína nahrádzať ideológiu a rétoriku multikulturalizmu.

V časti „**Akademický projekt**” rozoberá doktorandka postkoloniálnu teóriu, rozšírenú v súčasných sociálnych vedách v „západnej” Európe a USA, otázku politickej korektnosti

analyzovanú z pohľadu ľavicovo aj pravicovo orientovaných akademikov ako aj problém viktimizácie. Najväčšia časť kapitoly pojednáva o imigrácii do Európskej únie, imigračnej politike EÚ a recepcii občanov nových členských štátov vrátane Českej republiky. Kapitola je náčrtom súčasného stavu debaty o imigrácii i o „obmedzenej kapacite absorpcie“ ďalších imigrantov. Veľmi zaujímavými sú kapitoly „Pohled z druhého břehu“ a „Od kritické teorie k evropskému potenciálu“, v ktorých doktorandka približuje niektoré názory reprezentantov Tretieho sveta, najmä arabských intelektuálov, na Európu a jej hodnoty. Prináša celý rad poznatkov a náhľadov, ktoré nie sú v našej spoločenskovednej literatúre veľmi známe (napr. rozbor pojmov ako islamizmus či neofundamentalizmus). Záverečné časti kriticky sumarizujú a hodnotia rozporuplnú problematiku Európy a imigrácie z Tretieho sveta.

Dizertačná práca Petry Hůlovej sa zaoberá mimoriadne závažným problémom, s ktorým súčasná Európa zápasí. O imigráciách, multikulturalizme, identite či islamskom fundamentalizme sa v západnej spoločenskovednej literatúre píše stovky kníh a žiadna z nich nedošla k jednoznačnému záveru či riešeniu. O to viac treba oceniť autorkin výber témy, ako aj jej zorientovanie sa v početnej zahraničnej literatúre. Nie vždy možno so všetkými názormi a závermi autorky súhlasiť, to však tiež patrí k tejto téme. V práci mi snád' chýbala kapitolka o situácii v Českej republike – bolo by zaujímavé pozrieť sa na novovzrastajúci problém multikulturalizmu (ako stavu spoločnosti prijímajúcej stále viac cudzincov), to však nebolo cieľom tejto práce. Poznatky zozbierané a kriticky podané v práci Petry Hůlovej sú rozhodne prínosom a verím, že budeme mať možnosť prečítať si niektoré state alebo aj celú prácu v publikovanej podobe.

Odporúčam dizertačnú prácu na prijatie k obhajobe.

V Banskej Bystrici 10. 12. 2007

PhDr. Alexandra Bitušíková, CSc.

